

He'lsen gâarda puõttlõsttum teåttmordd čuä'jat, što teåttmoord õõlge oddnallšem täåvtõõzz õõlmås sektor va'rrjõõttmõõžžåst, saakkummšest de teåttmoordai tuåsttmõõžžåst

Valdiasuåvtõs šiõttii suei'nmannust 2024 Pär'tt-tu'tkķeemkõõskõõzz (OTKES) õhttvuõ'tte čõnnõõdte'mes tu'tkķeemä'rttel čiolgted He'lsen gâarda ķeådđa 2024 puõttlõsttum teåttmoord. Teåttmoord ķiõrdđi liå arvõõzz mie'ldd nu'tt 300 000, mii tuejjad teåttmoordast Lää'ddjånnam veiddsummus. Tu'tkķeemä'rttel lij vuäžžam staanvuõtt-tu'tkķummuž valmmša da tu'tkķeemčiolgtõs lij luõvtum Valdiasuåvtõ'sse 17.6.2025.¹

Teåtsäi'mmreåkkõsvuõtt lij šõddi reåkkõsvuõđ sue'rğğ da tøn tuejjeem hää't liå miårkktee'jes – ånn'jõõžžåst hybridivaa'rr vue'jjest. Õõlmås vaaldåšm lij teåđai šlaaj da mie'ri diõtt reåkkõsnii'ķķid lonŋteei teåttpäi'ķķ. Õõlmås sektoo'rest lij veål ooudåsviikkåmnalla teåtsäi'mmreåkkõõzzi vaa'rid va'sttummšest, tõ'nt gu kõrmmlõõzzi da rāå'žžesvuõđi aiccām-mõõntõõllmõõžž jiå leåku ri'ttjeei veiddsånji åånnmõõžžåst.

Õõlmås vaaldšem teåttvaaldšummuž, teåttstaan da teåtsuej vuä'pste täåu'jab jee'res ve'rğğnee'ķķ. Ve'rğğnee'ķķ spraavdå'tte vuä'pstummuš jiõččnõ'žžen, jiijjås tuåjai meåldlain vue'lğğemsõõ'jin. Teåttvaaldšemjuåggsi vuäžžam vuä'pstõs lij peåđgai da vue'jjest šeåttõõzzi da vuåppi suåvtõõllmõš vaajtååll. Låå'ssen ve'rğğnii'ķķi spraavdå'ttem tuåjj lij vuä'pstummuš, leša tåimmjee'ji valvumš lij uu'cces. Kuuitåg sami teåđ jie'llemķee'rd vaaldšummuš lij kõskksaž teåttstaan da teåtsuej määi'nest. Õõlmås sektor vaalmåšvuõđid va'stteed teåtsäi'mmvaa'rid vuei'tte ra'vvjed õõudåsviiggee'l da veeidee'l kõrmmlõõzzi da rāå'žžesvuõđi vuåmmšem-mõõntõõllmõõžžid.

“Teåttmorddnallšem ķiåvmmõõžžid va'rrjõõttmõš de tõi tuåsttmõš šiõttad mi'jjid määŋgnalla oddnallšem vuåka: Lää'ddjånnmest liå algveårlånji mættjam ve'rğğnii'ķķi õhttsažtuõjju. Kyberķiåvmmõõžžin tuåsttamtååim liå piõ'djtum. Seåmma ååi'j teåttmorddaa'šši čiolgtummuš da vaaldšummuš liå kuuitåg kuu'ķķeld põõrgås-sektoor tåimmjee'ji å'sštobddām da õsttåmvuõđåst. Ouddmiårkkån SAR-tåimmam² -nallšem õhttsažtuåjjmekanismm jiå leåku teåttmorddaa'ššid meå'rtõllum. Jiånnai pääcc še ķiõrdđi jiijjås vie'rren”, peåggat tu'tkķeemä'rttel jåå'dteei Hanna Tiirinki.

“Ķiõrdđi meå'rtõõllmõš še õõlgat o'dđest jorddmõõžž. Åå'nnep ålddsin vuåmmšekåni miålggåd juõ'ķķ peei'v jee'resnallšem teåttvuåđaid da kääzzkõõžžid. Pääiklažvaaldšummšest liå huåđast mee'st määŋgnallšem persontæđ. Kyberķiåvmmõõžžin kõrmmlæi vuåitt ruõkkåd šuu'rid meå'rid teåđ mâ'ŋŋlubust åå'nnem diõtt. Samai õhttuumteått lij rāå'žžesvuõtt ķiõrdđi puõttlest. Teåttmoordain ålgg pāi tobdsted riskk, što teåđaid vuei'tte mâ'ŋŋlubust åå'nned hääitlaid õõlgtõõžžid, mâ't-a identitee'ttsuålummšid da maannmõõžžid – jiå-ga ouddmiårkkån nuõr siltad veå'tteķåni ju'rdded, mâi'd sij teåđaid ķiåv, gu sij puä'tte tiuddåksõ'žžen”, låå'zzat Tiirinki.

Meerlaž kyberstaanvuõttlåå'ķķ puõ'di viõ'ķķe 8.4.2025. Ne'tt- da teåttstaandirektiiv NIS2 meerlaž tiu'ddepaiijmõš lij pie'ķķ Kyberstaanvuõttlåå'jj tiu'ddepaiijmõõžž. Lää'ddjånnmest lij kuuitåg koo'ddin da gâårdin veeidas jiõččvaaldšummuš, ij-ga NIS2-kyberstaanvuõttirektiiv vuål koo'ddid da gâårdid.

“NIS2-direktiiv ij Lää'ddjånnmest vuål pääiklažvaaldšummuš. Tu'tkķummšest uvddum siåzztõõžžin põ'rğge åå'n pie'ķķen pai'ķķeed tån reåi'j”, låå'zzat Tiirinki.

¹ Pannvuåkkaz ķiåvmmõõžž tu'tkķummuš vuåitt låå'jj mie'ldd kuõskkåd samai tuõđås jååmm'mõ'sše viikki le'be õhttsažkåå'dd vuåđđtåimm'mõõžžid akkeem le'be tuõđsånji parttsõõvvām ķiåvmmõõžž, kåå'tt ij leåku pä'rtt Staanvuõtt-tu'tkķeemlää'ķķ 525/2011.

² Search and Rescue, ooccmõš da peålštõs.

NIS2 šiõttad organisaatiaid 24-çiáss saaggeemõõlgtõõz. Teáttmorddaa'sšin saakkummuš lij vääžnai vue'ss suejjeemtáaim. Saakkummuš uu'ccad pannsnäätasvuõđ, cāgg puástt teáđ liávtummuš da ra'vvai što ķiõrddi vuážža taarbšem staan. Saaggeem õsttāmvuõtt, kā'ttemvuõtt da fi'ttjemvuõtt liā vuõssārvvsaž vääžnai.

“Ouddmiārkkān pāārnaid da nuõrid puõttlõsttum – de si'jjid āā'ķķtāā'ss meāldlaž saakkummuš ālgg vā'ldded lokku. Kriis-saakkummuž da jie'ttvue'ķķsaaggeem vuāđđāšša kool, što tāujja vue'jjest ālgg vue'lģģed vājjag teāđain – gu vue'ķķ-kartt teāuddai juātkkjee'jen – tāt aalgāst vānnai teātt mie'rr ij vuāžž lee'd teāđtem cōgldõssān”, teāddad Tiirinki

“Ceālkam veā, što pāāiklažsektor tāimmjeei liā mārddnalla jee'resnallšem, jiā-ga õhttsažmeettlaž. Pie'ķķ liā ju'n va'rrjõõttām tuõđi puārast – jārrsin lij veā ķēāšt'temnalla. Lāā'ddjānnam pi'rģģad meeraikõskksast ve'rddeem va'rrjõõttmõõžžāst tuõđi puārast. Teāttmoordai māņņa mee'st liā še aiccõõttām jeātta, da ton liā vuālggam teevvad. Jiānnai tuejje ju'n teāttmoordnallšem ķiāvvmõõžžī cōggām da tuāsttam diõtt”, teāddad Tiirinki.

Tu'tķķummšest ou'dde nellj siāzttõõz. Tõk puõttlā'stte vā'ldd vue'zzin Valdiateā'ģģministeriaa'je, kāā'tt va'sttad tõi teāuddjummušest õhttsažtuājast Vuõiggādvuõttministeriain, Jāāttlõk- da saaggtem-ministeriain, Mātt'tõshalltõõz da kā'ddleettin. Saaggeem vuā'pstõõz ouu'deem lāā'ssen, siāzttõõz kue'sķķe teāttvaaldšem õ'httesuāvtõõllmõõžž, tōn valvmõõžž da vuā'pstummuš. Lāā'ssen siāzttõõzzin kāsšjā'tte õõlmās vaaldšem teāttstaannā'ni vuāmmšem pue'reem diõtt de tōn oddvuõđ pue'reem diõtt, što teāttstaannāā'nid vuāmmše'či da tōid vuāitči teevvad.

Kyperstaannvuõttkõõskõs (KTK): *“Meerlõ'žžen teāttstaanne'rģģne'ķķen vie'ķķtep da vuā'pstep pōrggsid, ve'rģģnee'ķķid da meerlaid va'rrjõõttāđ da tobdsted tān poodd da pue'ttiāāi'j kybervāā'rid. Traficom Kyperstaannvuõttkõõskõs lij kāt't'tee'jen staannām He'lsen gāārad teāttmoord vuāmmšem rāā'jest da juātkk õhttsažtuāj gāārad da kāāzzkõsta'rjee'jivui'm”, ceālkķ jāā'đteei Samuli Bergström Traficom Kyperstaannvuõttkõõskõõzžāst. “Kyberkõrmmlõõzžāst saaggeem miārktõs pājjan. Traficom ķēāđda 2025 puu't'tem Mā'htt saagg kyberkõrmmlõõzzin – Kriis-saaggeemvuā'ppsest peāggte jee'resnallšem kyberkõrmmlõõzzin de reākkõsnee'ķķi āā'nnem mōõntõõllmõõžžin da kuānstin. Lāā'ssen vuāppsest ou'dde viiņkid saaggtoõllmõõžž va'rrjõõttmõ'sše de saakkummušā kyberkõrmmlõõzž poddān da tōn māņņa”, Bergström juātkk.*

Jee'res tu'tķķummuž He'lsen gāārad teāttmurddu kuuleen:

Kõõskõsreākkõspāā'les (KRP): He'lsen gāārad teāttmoord ouddtu'tķķummšest va'sttad Kõõskõsreākkõspāā'les. Teāttmoord tu'tķķee tārkkjen teāttmorddan Lāā'ssen KRP se'lvvat jeā'rbuž ouddtu'tķķummšest tōn, lij-a gāārad suejjāām teāđaid vuākksānji. Tān tu'tķķummšest reākkõsnõmmõk lij kaadčõttum teātsuejjeākkõs.

Teātsuejjevaldduum koontār (TSV) tu'tķķad personteāđaid puõttlõsttum teāttstaannā'rteem teātsuejje'liāā'ķķšiõttõõz jāā'ķķtem vuei'nnemkuu'limest. Čiõlgtõõzžāst arvvlā'stte jeā'rbõ'žžen, liā-a He'lsen gāārdest leāmmaš āānnmõõžžāst ri'tjeei suejjetāaim da lij-a tōt āānnam huõl pā'rteem puõttlõssān jouddām oummi vuõiggādvuõđin. Tu'tķķummuš lij jāā'ttmen, da tō'st arvvlā'stte āā'n He'lsen gāārdest vuāžžum čiõlgtõõz pāā'rdest.

Ko'st vie'ķķ?

Reäkkõskiõrddikooccmõš (RIKU) lij čõõdtam jiijjäs seeidast vuä'ppsid teättmoord le'be teättkolggâm kiõrddjen jouddâm oummid. Seiddõõzzâst pââ'jde, što lij vääžnai seu'rrjed ve'rggñii'kk̄i vuä'ppsid da tuejjeed taarbšem k̄iddpiiijjâmtââimid, što personteâdaid jiâ âânči maannmõõžžid. RIKU ta'rjjad še sagstõõllâmvie'kk̄. Kääzzkõõzz liâ määu'ste'mes.

Lââ'ssteâd:

Tu'tk̄keemä'rttel jââ'dteei Hanna Tiirinki, te'l. 02951 50747, ouddnõmm.sookknõmm@om.fi

Lââ'ssen te'l. 02951 50738 le'be 050345 1931. Tu'tk̄keem vä'rdd ää'vuum te'lfonõhttâm lij äävai 1.8.2025 räjjä.

1.8. mânŋa raukkâp k̄õõččâd vuei'tlvaid k̄õõččmõõžžid ne'ttpââ'stest addrõõzzâst viestinta.otkes@om.fi le'be vuõ'i'gğest tu'tk̄keemä'rttel jââ'dteeja